

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. I. Belka a členov JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD. a Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. v právnej veci navrhovateľky: **J. J.**, bytom H., právne zastúpenej Mgr. I. P., advokátom v Z., proti odporkyňi: **Sociálna poisťovňa - ústredie**, Ul. 29. augusta č. 8, Bratislava, o neprávom vyplatený sirotsky dôchodok, o odvolanie odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sd/230/2009-51 zo dňa 29.4.2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky prvý výrok rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sd/230/2009-51 zo dňa 29.4.2010 **p o t v r d z u j e .**

Najvyšší súd Slovenskej republiky výrok rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 25Sd/230/2009-51 zo dňa 29.4.2010 o trovách **m e n í** tak, že odporkyňa je povinná nahradiť navrhovateľke trovy konania vo výške 394,23 € k rukám jej právneho zástupcu Mgr. I. P., advokáta so sídlom v Z., do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odporkyňa je povinná nahradiť navrhovateľke trovy odvolacieho konania vo výške 62,70 € k rukám jej právneho zástupcu Mgr. I. P., advokáta so sídlom v Z., do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Žiline rozsudkom uvedeným vo výroku tohto rozhodnutia zrušil rozhodnutia č. X. zo dňa 11.11.2009 a zo dňa 9.2.2010, ktorými odporkyňa podľa § 107 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení a § 259 ods. 1 a § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov uložila navrhovateľke povinnosť vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok v celkovej sume 9 810,42 €. O trovách konania rozhodol krajský súd tak, že odporkyňu zaviazal nahradiť navrhovateľke trovy konania v sume 848,53 €.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že odporkyňi sa nepodarilo preukázať, že by navrhovateľka, ktorá neporušila žiadnu uloženú povinnosť, vedome inak nespôsobilá vznik preplatku, nevytlákala dávku ani nezamlčala žiadnu rozhodnú skutočnosť, vedela, alebo musela z okolností predpokladať, že dôchodok jej patrí v nižšej výmere. Uviedol, že účelom ustanovení § 107 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., resp. § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. je ochrana dobromyseľného požívateľa dávky. Podľa názoru krajského súdu nemožno vyvodzovať vedomosť navrhovateľky o poberaní dávky vo vyššej výmere ako patrila so samotnej skutočnosti, že odporkyňa nevyužila údaje, ktoré jej navrhovateľka nahlásila, keď spĺňala svoju oznamovaciu povinnosť podľa § 106 ods. 1 zákona.

Proti tomuto rozsudku podala odporkyňa odvolanie a žiadala ho zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. Argumentovala tým, že na druhej strane rozhodnutia č. X. zo dňa 3.7.2002 bolo poučenie o súbehu nárokov na dôchodky a ich výplatu, z čoho podľa odporkyne vyplýva, že navrhovateľka získala vedomosť o tom, že jej synovi patrí invalidný dôchodok v plnej sume a sirotský dôchodok v jednej polovici a preto nemohla prijímať sirotský dôchodok v dobrej viere, nebola dobromyseľná. Preto navrhovateľka zodpovedá za vzniknutú neprávom vyplatenú sumu na sirotskom dôchodku a je povinná ju vrátiť.

Odporkyňa napadla aj výrok rozsudku krajského súdu o trovách s tým, že podľa § 11 ods. 1 a 3 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhl.“) v dávkových veciach sociálneho poistenia patrí advokátovi odmena za jeden úkon právnej služby vo výške 1/13-iny

výpočtového základu, ktorý v roku 2009 činil 695,41 € v roku 2010 721,40 €. Preto za každý úkon právnej služby v roku 2009 mala byť priznaná odmena v sume 53,49 € a režijný paušál 6,95 € v roku 2010 v sume 55,49 € a režijný paušál 7,21 €. Odporkyňa namietala aj priznanie cestovného v sume 52,20 € bez odôvodnenia výšky tejto sumy. Podľa odporkyne mala byť navrhovateľke priznaná náhrada trov konania v sume 405,14 € a nie v sume 848,53 €, ako to vyslovil krajský súd.

Navrhovateľka v písomnom vyjadrení k odvolaniu odporkyne navrhla prvostupňový rozsudok potvrdiť ako vecne správny a priznať jej náhradu trov odvolacieho konania v sume 199,59 €. Znovu zdôrazňovala, že za roky poberania dávok nikdy nemala vedomosť o tom, že by poberala niektorú dávku neprávom. Pravidelne sa obracala na odporkyňu za účelom vystavenia potvrdení o výške poberaných dôchodkov pre potreby iných inštitúcií, no odporkyňa, hoci disponovala všetkými podkladmi, nezistila počas niekoľkých rokov, že jej synovi vypláca sirotsky dôchodok vo vyššej sume, ako mu patril. Naďalej zotrvala na svojom tvrdení, že bola v dobrej viere, že všetky dávky poberá v správnej výške.

K odvolaniu odporkyne proti trovám konania uviedla, že zvýšenie odmeny podľa § 13 ods. 4 vyhl. bolo dôvodné, pretože v danom prípade došlo k spojeniu konania o dvoch rozhodnutiach odporkyne. Vyčíslenie trov odporkyňou podľa jej názoru nerešpektuje skutočnú stratu času (8 polhodín na cestu na pojednávanie a späť) a ani spojenie dvoch vecí, preto boli trovy vyčíslené správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s OSP v spojení s § 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250l ods. 2 v spojení s § 250ja ods. 2 OSP a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z.) dospel k záveru, že odvolaniu odporkyne vo veci samej nemožno vyhovieť, no jej odvolanie proti výroku o trovách je sčasti dôvodné. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 17. mája 2011 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 OSP).

Odvolací súd zo spisu krajského súdu ako aj z administratívneho spisu odporkyne zistil, že odporkyňa rozhodnutím zo dňa 11.11.2009 podľa § 236 ods. 1 písm. b/ zákona

č. 461/2003 Z.z. uložila navrhovateľke povinnosť vrátiť neprávom vyplatený sirotsky dôchodok v celkovej sume 9 810,42 € a to do tridsiatich dní od doručenia uvedeného rozhodnutia. Dôvodom vydania rozhodnutia bola skutočnosť, že v období od 16.3.2002 do 1.10.2009 poberala navrhovateľka pre svojho syna J., narodeného X., zároveň invalidný aj sirotsky dôchodok v plnej výške, hoci od priznania invalidného dôchodku synovi navrhovateľky patril sirotsky dôchodok už len vo výške polovice (s poukazom na § 56 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb.). Poberaním oboch dôchodkov v plnej výške vznikol preplatok, ktorý je podľa odporkyne navrhovateľka povinná podľa § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z. vrátiť.

Rozhodnutím zo dňa 9.2.2010 odporkyňa zmenila rozhodnutie z 11.11.2009 v odôvodnení, keď citovala ustanovenia § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. a § 107 a § 56 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb.

Sirotsky dôchodok pre syna J. poberala navrhovateľka od 17.11.1993. Rozhodnutím zo dňa 3.7.2002, č. X., priznala odporkyňa synovi navrhovateľky aj invalidný dôchodok a to od 16.3.2002. Podľa odporkyne toto rozhodnutie malo obsahovať poučenie o súbehu nárokov na dôchodky a ich výplatu (teda aj to, že synovi patrí sirotsky dôchodok len v ½), preto navrhovateľka nemohla prijímať sirotsky dôchodok v plnej sume v dobrej viere. Odvolací súd poukazuje na to, že v spise sa nenachádza originál rozhodnutia zo dňa 3.7.2002, ktoré by obsahovalo aj avizované poučenie (odporkyňa ho predložila vo fotokópii spolu s vyjadrením z 9.4.2010 a v inej podobe – bez druhej strany, ktorá mala obsahovať predmetné poučenie na výzvu odvolacieho súdu dňa 11.3.2011.

Podľa § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v konaniach o nárokoch na dávky a ich výplatu z nemocenského poistenia, dôchodkového zabezpečenia, o nároku na úpravu dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, o nárokoch na náhradu škody spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, o nároku zamestnanca z pracovného pomeru, ktoré sa uspokojovali z garančného fondu (ďalej len "peňažná náhrada") a o nároku na podporu v nezamestnanosti, ktoré vznikli pred 1. januárom 2004, o ktorých nebolo do tohto dňa právoplatne rozhodnuté, a o priznaní, odňatí alebo zmene sumy dávky, náhrady škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania alebo podpory v nezamestnanosti za obdobie pred 1. januárom 2004, aj keď o uvedenej dávke, náhrade škody, peňažnej náhrade alebo podpore v nezamestnanosti už bolo právoplatne rozhodnuté,

sa rozhodne podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 s odchýlkami ďalej ustanovenými.

Podľa § 107 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. **príjemca dávky, ktorý nesplnil niektorú jemu uloženú povinnosť, prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej výmere, ako patrila, alebo vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej výmere, ako patrila,** je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého nepatrila vôbec alebo v poskytovanej výške; to platí najmä vtedy, keď nesplnil ohlasovaciu povinnosť, dávku vylákal alebo zamlčal niektorú rozhodnú skutočnosť.

Z vyššie citovaného zákonného ustanovenia je zrejmé, že povinnosť vrátiť neprávom vyplatenú dávku, či jej časť, vznikne príjemcovi len ak by porušil niektorú zákonnú povinnosť, alebo prijímal vyššiu dávku, napriek tomu, že vedel, alebo musel predpokladať, že sa dávka vyplácala vo vyššej výmere alebo vedome sám inak spôsobil, že sa dávka takto vyplácala. V predmetnej veci však nemožno konštatovať naplnenie žiadneho z týchto predpokladov pre zodpovednosť navrhovateľky ako príjemcu neprávom vyplácanej dávky. Navrhovateľka neporušila žiadnu zákonom uloženú povinnosť a ani nespôsobila vedome vyplácanie sirotského dôchodku vo vyššej výmere. Zároveň nebola vyvrátená obrana navrhovateľky a súčasne nebolo preukázané, že navrhovateľka vedela, resp. musela z okolností predpokladať, že sirotsky dôchodok sa vyplácal v plnej výške neprávom.

Podklady pre priznanie a určenie výšky dávok vedie odporkyňa. Ak vydá rozhodnutie o priznaní dávky príjemcovi, ktorý poberá od nej aj iné dávky, treba predpokladať, že si z vlastných podkladov sama odporkyňa (resp. na to určený zamestnanec) zabezpečí a zistí informácie potrebné pre správny výpočet dávky. Nemožno spravodlivo očakávať od každého príjemcu dávky, že bude predpokladať nesprávne určenú sumu príslušnej dávky. Naopak možno predpokladať, že dobromyseľný príjemca dávky (ktorý jej priznanie nevymámil uvedením nepravdivých informácií či porušovaním zákonných povinností) bude považovať odporkyňou vydané rozhodnutie o priznaní dávky v určitej sume za správne (platí prezumpcia správnosti administratívneho rozhodnutia). Preto aj v predmetnej veci, keď odporkyňa vydala rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku, navrhovateľka dôvodne predpokladala správnosť v ňom uvedenej výšky dávky, spoliehala sa na správny výpočet dávky na to povolaným zamestnancom odporkyne, nemala dôvod spochybňovať výšku

dávky, či predpokladať omyl odporkyne pri jej určení. Ak by si aj prečítala „základné informácie k rozhodnutiu“ týkajúce sa súbehu dôchodkov, nevyplývali by z nich pre navrhovateľku žiadne povinnosti v súvislosti s vyplácaním dôchodkov, pretože aj v týchto informáciách je uvedené, že „o súbehu nárokov na výplatu dôchodkov sa rozhodne až po ich úprave podľa osobitného predpisu...“, čiže aj z nich vyplýva povinnosť odporkyne rozhodnúť o súbehu dávok a nie povinnosť príjemcu „prepočítavať“ odporkyňou vypočítanú sumu dávky.

Odvolačný súd sa stotožnil s konštatovaním krajského súdu, že odporkyňa sa nepodarilo preukázať naplnenie predpokladov pre zodpovednosť navrhovateľky za neprávom vyplatenú sumu na sirotskom dôchodku. Treba dodať, že odporkyňa v preskúvanom zmenovom rozhodnutí zo dňa 9.2.2010 citovala ustanovenie § 259 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého uvedená právna vec spadá pod režim zákona č. 100/1988 Zb., no vo výroku zmenového rozhodnutia znovu nesprávne poukazovala aj na ustanovenie § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z.z.

Z uvedených dôvodov krajský súd podľa názoru odvolacieho súdu rozhodol správne a v súlade so zákonom, keď preskúvané rozhodnutia odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. O zákonnosti takéhoto postupu nemal pochybnosti ani Najvyšší súd Slovenskej republiky a preto prvý výrok jeho rozsudku ako vecne správny podľa § 219 OSP potvrdil.

V časti o trovách však krajský súd pochybil, keď navrhovateľke priznal náhradu trov konania vo výške 848,53 €, teda v sume, v akej si ich uplatnil právny zástupca navrhovateľky.

Podľa § 11 ods. 3 vyhl. (v znení účinnom do 31.5.2010) je základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania v konaniach podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. **V dávkových veciach sociálneho poistenia, vo veciach sociálnych služieb a vo veciach preskúvania rozhodnutia o priestupkoch patrí odmena za jeden úkon právnej služby vo výške jednej trinástiny výpočtového základu.**

Výpočtový základ v roku 2009 činil 695,41 € a v roku 2010 721,40 €. Preto v predmetnej veci patrí advokátovi odmena za každý úkon právnej služby realizovaný v roku

2009 v sume 53,49 € a v roku 2010 v sume 55,49 € a nie 115,90 € a 120,23 €. Advokát si navyše nedôvodne zvýšil odmenu s poukazom na ustanovenie § 13 ods. 4 vyhl. o 20%, keďže podľa jeho názoru došlo k spojeniu vecí. V predmetnej právnej veci súd preskúmaval zákonnosť rozhodnutia zo dňa 11.11.2009 a ďalšieho zmenového rozhodnutia zo dňa 9.2.2010, ktoré neboli vedené ako dve samostatné veci (pod dvomi rôznymi spisovými značkami). Veci neboli spojené na spoločné konanie, pretože vo veciach sociálneho poistenia sa preskúmavajú automaticky aj zmenové rozhodnutia nadväzujúce na pôvodné rozhodnutie. Z rovnakého dôvodu nebolo možné priznať advokátovi odmenu za ďalšie prevzatie veci (7.2.2010).

Odporkyňa namietala priznanie cestovného krajským súdom bez uvedenia a preukázania ceny pohonných hmôt.

Na výpočet náhrady cestovného (vlastným motorovým vozidlom) sa použijú ustanovenia zákona č. 283/2002 Z.z. o cestovných náhradách.

Podľa § 7 ods. 5 zákona č. 283/2002 Z.z. cenu pohonnej látky preukazuje zamestnanec dokladom o kúpe pohonnej látky, z ktorého je zrejmá súvislosť s pracovnou cestou (ďalej len "doklad o kúpe"). Ak zamestnanec preukazuje cenu pohonnej látky viacerými dokladmi o kúpe, cena pohonnej látky sa môže vypočítať aritmetickým priemerom preukázaných cien. Ak zamestnanec nepreukáže cenu pohonnej látky dokladom o kúpe, na výpočet sa použije cena pohonnej látky, ktorá platila v čase nástupu na pracovnú cestu zistená Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ďalej len "štatistický úrad").

Je pravdou, že advokát nepreukázal cenu použitých pohonných hmôt dokladom o ich kúpe, preto odvolací súd vychádzal z priemerných cien za motorovú naftu v apríli 2010, ktorá bola 1,065 € za 1 L.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd rozsudok krajského súdu v časti o trovách podľa § 220 OSP zmenil tak, že priznal navrhovateľke náhradu trov konania **celkovo v sume 394,23 €** pozostávajúcu z:

- **odmeny za nasledujúce úkony právnej pomoci a prislúchajúci režijný paušál** a to za:
 - prevzatie a príprava zastúpenia vo veci9.12.2009 (§ 14 ods. 1, písm. a/ vyhl.) v sume 53,49 € a režijný paušál v sume 6,95 €

- podanie opravného prostriedku 9.12.2009 (§ 14 ods. 1 písm. c/ vyhl.) v sume 53,49 € a režijný paušál v sume 6,95 €
- písomné podanie na súd 20.2.2010 (§ 14 ods. 1, písm. c/ vyhl.) v sume 55,49,-€ a režijný paušál 7,21,-€
- účasť na pojednávaní na krajskom súde29.4.2010 (§ 14 ods. 1 písm. d/ vyhl.) v sume 55,49 € a režijný paušál v sume 7,21 €.

- **z náhrady za stratu času** podľa § 17 ods. 1 vyhl. za 8 polhodín (cesta na obe pojednávania a späť Zubrohlava – Žilina) po 12,02 €, spolu 96,16 €.

- **z náhrady výdavkov za cestovné** (za cestu osobným motorovým vozidlom AUDI A 2.00 Diesel na pojednávania a späť, celková vzdialenosť bola 208 km, vozidlo má podľa údajov z technického preukazu spotrebu 6,2 L na 100km, cena PHM bola 1,065 € za 1 L), celkovo v sume **51,79 €** ktorá je súčtom

- 1/ náhrady za použitie motorového vozidla ... $0,183 \times 208 = 38,06$ €
- 2/ náhrady za pohonné hmoty ... $6,2/100 \times 208 \text{ km} \times 1,065 \text{ €} = 13,73$ €

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 OSP tak, že navrhovateľke priznal trovy v sume 62,17 € spočívajúce v odmene za 1 úkon právnej služby – vyjadrenie k odvolaniu odporkyne - v sume 55,49 € a v režijnom paušále v sume 7,21 €.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 17. mája 2011

JUDr. I. Belko, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Ľubica Kavivanovová